

Näituste taastulemisest

Marianne Marlene Tiik
raamatukoguhoidja

Pikad ja rasked remondiaastad jätsid meie raamatukogu, nii meie töötajad kui lugejad, paljustki ilma. Mitte ainult töörahu ja raamatulehtede keeramisest krabisevat vaikust ei nappinud, puudu oli kõigest sellest, mis aitas parematel päevadel meie vaimu ergastada. Aga vaim ei anna alla ning kammitsate kadudes tulevad head tavad jälle tagasi. Näitusi on ülikooli raamatukogus tehtud 1920. aastate algusest saati¹. Ja kuidas võikski neid mitte teha, kui meil on nõnda palju, mida näidata ja kellele näidata. Juba keiserliku Tartu Ülikooli päevist, kui raamatukogu ise veel näitusi ei korraldanud, on teada, et mitmel korral laenutati oma materjale välja spetsiaalselt näituste korraldamise tarvis. Pole kahtlust, et tänapäevalgi, kui hästi välja kukkunud näitused raamatukogule avalikkuse positiivset tähelepanu tõmbavad, on see ühtmoodi hea nii meie raamatukogule kui neile „reklaami ohvritele“, keda jalad kaubanduskeskuse asemel raamatukokku toovad.

Samas pole häid mõtteid, pealehakkamist ning energiat näituste korraldamiseks kunagi liiga palju, sest korraliku tulemuse saavutamise nõuab päris palju süvenemist, aega, vaeva ning head koostööd kolleegide vahel. 13. septembril a. D. 2019 kutsus Krista Aru kokku mõned raamatukogu töötajad, koos Krista endaga kümme, et moodustada näituste tegemise tuumikgrupp. Sellest pole saanud mingit kivisse raiutud seltskonda, praeguseks on mõned juurde tulnud ja teised jälle muudele tegemistele pühendunud. Õnneks on alati olemas meie töögrupi juht, raamatukogu kunstnik Lilian Mengel, kes kõike korraldab, kõigel

silma peal hoiab ning vahendab ka külalishäid. Just Liliani andekus teeb meie väljapanekud vaadatavaks ning meelipüüdavaks, sest tema kujundab raamatukogu töötajate loodud näitustest enamuse. Krista Aru oma lennukate ideede ja väsimatu energiaga – tema päevades tundub olevat oluliselt enam kui tavapärased 24 tundi – on kolleege ikka ja jälle innustanud häid mõtteid teoks tegema. Ja muidugi on meie töögrupi raudvaraks Herdis Olmaru, kes mitte ainult ei jaga omapoolseid ideid, vaid kannab hoolt, et kõik meie mõtted, mis tegudeks kasvavad, mitte vaka alla ei jääks, vaid saaksid nähtavaks tervele ülikoolile, Tartu linnale ning laiemale kultuuriavalikkusele. Meie töö tulemuste ehk viimase paari aasta jooksul teoks saanud näituste nimekiri on ära toodud artikli lõpus leiduvas lisas.

Enne tuumikgrupi esimest kohtumist saatis Krista laiali küsimused, mille üle ta palus enne koosolekut mõelda. Päris koolijütside karjatamise kombel ta igahelst vastust ei nõudnud, samas tühja peaga koosolekulaua taha Krista pilgule vastu vaatama minna polnud samuti kuidagi võimalik. Teiste hulgas mõtlesin ka mina, ikka Krista küsimustest tõukuvat, näituste tegemise üle järele. Ja et mul kõik meelest ei läheks, panin oma vastused enda jaoks kirja. Esitamata need tookord jäidki, kuid avaldan need siin.

Kellele, miks ja kuidas?

Ikka neile, kes meie raamatukogus käivad, ja mitte üksikutele äravalitutele, vaid olulisele osale meie lugejatest.

¹ Vt Merje Mets, Kaja Noodla. Näitusi ülikooli raamatukogu varadest. Tartu Ülikooli Raamatukogu 1918–1940. ([Raamatukogu töid ; 8. Tartu Ülikooli Toimetised ; 910](#)). Tartu : Tartu Ülikool, 1990, lk 147–169.

Akadeemik Harald Keres 100 (2012).

Hando Runnel 80 (2018).

Vasakult: Hando Runnel, Katre Runnel ja näituse koostaja Katrin Angel

Andres Ehin 80 (2020).

Vasakult: näituse koostaja Marianne Marlene Tiik, kujundaja Lilian Mengel ja Kristiina Ehin

Mis on näituste ülesanne? Populariseerida kogusid või harida rahvast?

Näidata raamatukogu küllastajatele, neid igal esimesel võimalusel üllatades, et neile korda minevate nähtuste ja probleemide ja küsimuste kohta on ka raamatul ning meie raamatukogul midagi huvitavat ning sisulist öelda – midagi mõtlemapanevat ning tuumakat, mis Google'i ja Vikipeediaga piirdudes püüdmatuks jääb.

Või pakkuda hoopis puhkust ja meelelahutust?

Kõditada ja ergutada inimese uudishimu, ahvatleda teda igapäevasest avarama pilguga infot hankima – ka raamatust ja raamatukogus. Saavutad ju raamatukogus käies ja raamatut lugedes konkurentsieelise enda võistlejate ees – saad vaimult rikkamaks, õpid maailma värviliselt ja kolmemõõtmeliselt nägema, õpid vabalt ja huvitavalt mõtlema, saad mitte ainult teada, mis toimub, vaid ka mõistad, miks toimub. Internetis ja lühivormis justkui loed küll asjast, kuid asja mõte jääb tabamata.

Või kõike kokku?

[---]

Mida me suudame näituse kõrvale pakkuda?

[---]

Kas näitused peaksid ka meile endale midagi andma?

Uhkust ja veendumust, et meil, meie raamatukogul ja raamatutel on küllaga, mida ilmale ja inimestele pakkuda – isegi XXI sajandil.

Nagu näete, on minu vastused poolikud ja mõned küsimused hoopis vastamata jäänud. Igaühel on ruumi edasi mõelda. Vastates võib vaimus toetuda Krista kirjutatud ja öeldud mõttele – „Kõik ideed on teretulnud ja õiged!“.